

Každý malíř se ke své pravdě musí promalovat sám

Obrázky z obyčejného života malíře Zdeňka Ladry z Loun

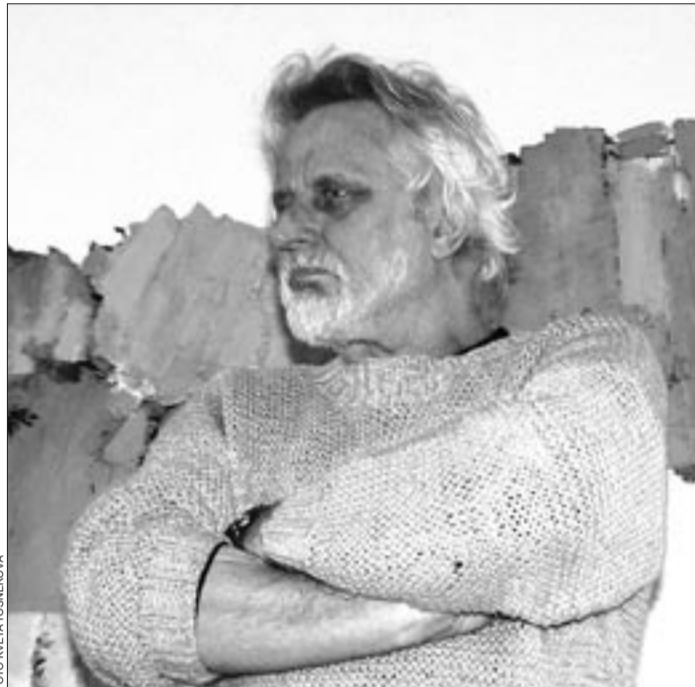
Spolu se Zdeňkem Ladrou jsme prožili barvitě dětství, přiblížili si velké lásky, milovanou práci a nyní spějeme ke kapitole závěrečné, nejdůležitější – k malování a vlivům, které utvářely jeho osobnost.

„Jako malej jsem jezdil za strejdou Vratou, co bydlel v Telcích. Strejca měl senkrovnu zakrytou chatrnejma fošnama a když jsme tam jednou byli s našima, povídá, né, abyste k tý žumpě chodili, né abyste tam spadli! Jen to dořek, už jsme tam vltli a po těch fošnách dupali. Fošna prd a já tam fouk a řval a hned vězel až po krk ve sračkách. Naši přiběhli od kafička a nechtěli mi ani ruku podat, jenom hrabičky, takovej to byl hnus. Spilali mi, smrděl jsem tak ukrutně, že ty moje šaty se musely zakopat, zatímco na mne chrstali vědra studené vody ze studny... Strejda Vratik byl samorost a po práci chodil do putyky, zapálil si viržinko, zahrál partičku mariáše. Když jsme u něj s bráchou byli, žadonili jsme, aby nám na pěkný spaní zahrál Kanonýra Jabůrka. Seděli jsme na faulenci v pruhovanech pyžamech a prosili. Vratik měl tahací harmoniku, takovou malou fňuknu, a po chvíli prosení se oblomil, fňuknu vyndal z almary a k tomu starej pouťovej plakát, kde byl děj písne znázorněnej a strejda vokazoval a procítěně zpíval, á přiletěla koule prudce, utrhla mu vobě ruce a von pořád stál a lálólólólóló.... Když strýc dopěl, skoval plakát a táhl do hospody.

Vratik byl fanda na myslivost, měl plno flint a vymaloval si zvěři ikvartýr. Za almarou čuměl jelen, jinde srnky, zajáci, speciálně nad faulencem rochala bachyně s dětičkama, co měly stejné štráfáty pyžama, jako já s bráchou. A asi od toho Vratika mám, že maluju jenom, když je mi dobře, aby vznikaly vobrazy, co lidi těšej. Špíny, splínů a deprezi je dneska habaděj. Když jsem zůstal sám, pár let jsem vůbec do ateliéru nepáchnul. Vůbec mi nešlo malovat, myslel jsem, že s tím končím, ale nakonec jsem se srovnal a do malování se zase dal.

Jak už víte, na škole mě bavila jenom výtvarka. První barvy jsem si koupil na učňáku, kdy jsem jako sedmnáctiletý smrkáč v Husovce okukoval mistra Zdeňka Sýkora. Vždycky jsem si ale maloval po svém, i když byl v Lounech výtvarnej kroužek, co vedl Vajda Jíra, ze začátku se Sýkorou. Já do toho nešel, protože mě skupinový malování nebralo.

Za malování asi nejvíc vděčím manželce. Jaruš mě maximálně podporovala. Vždycky přišla z práce a když to doma nevo-

Malíř Zdeněk Ladrý ve svém ateliéru.

nělo čerstvejma barvama a terpentýnem, když jsem se nemoh pochlubit novým vobrázkem, sprdla mě, že se flákám.

Někdy koncem sedmdesátých let nastoupil v kulturačku mladík z Mostu. Hned si do kanceláře pověsíl svoje vobrazy a Jaruš povídá, pojď se podívat, jak maluje Pan malíř! Tak jsem se seznámil s Honzou Valtem. Mladej kluk a přitom velké malíř,

poctivej. Ty jeho vobrazy krajin z vosumdesátých let, to je vám taková nádhera! To má koule, to je, panečku, žrádlo! On už tehdy maloval špachtlí. V baráku Na Valích, co bydlel, tak měl na půdě postavenou boudu, takovou kukaň, ve který měl afas. Jedno stropní okno, stojan, barvy, faulenc, nic víc.

Honza k nám přišel ze zaprášeného šedivého Mostu a jako když ze šachty vyfára havíř a oslněn čumí na nádherný svět, tak Honza Valt objevil úchvatný barevný Lounsko. A byl to on, kdo mě vytáhl ven, do krajiny. Měl rozhrkanou tisícovku škodovku, zapatlanou od barev, já zase

a nic nás nešetřil. Když se mu něco nelíbilo, říkal to na rovinu. A když se mu obraz líbil, tak poznamenal, to máš dobře načnutý. V tomhle duchu pokračuj a třeba z toho bude dobrej patlák!

Honza Valt je můj nejlepší kumštýřský kamarád. Přátelily se celý naše rodiny, Jaruš se kamarádila s jeho paní a Martin s jeho dětma. Jezdili jsme za Valtovic na jejich chatu ke Střele. Zazili spolu nádherný mejdany, kdy jsme filozofovali až do rána. Slavili jsme společně Silvestra a prvního ledna, na Nový rok jsme tradičně chodili malovat řeku do Počedelic. V té době patřil Jan Valt k absolutní lounský špičce. Bylo to fajnový období. V té zrasraný době, ve který jsme žili, jsme se díky malování cítily šťastný a svobodný.

Právě díky Honzovi jsem pochopil, že za uměním musí člověk ven. To svý malování musí vyčíst v krajině, vycucat tam tu náladu, ty barvy. A právě to, co člověk v pleněru vykuká, tak dělá malbu chuťovou. To jsou památný věty, který nám vštěpoval do hlavy právě Zdeněk Sýkora. I když jsou to abstraktní flekové malby, má to charakter pocitu, prožitku, je to ryzí a každej malíř se k té svý pravdě musí promalovat sám.

Dneska už se v pleněru skoro nemaluje. Malíři motiv vyfotí na digitál a v atáku to přežvejkají do obrazu falešný krajiny. Fotka má jiný vjem, funguje tam jiná barevnost, jiná tonalita. Tu pravou náladu vykukáš opravdu jen zasyrova, pěkně venku, když tam stojíš, když tě hřeje, mácí nebo zebe, a slunce povodhaluje tu velkolepou krajinu ze všech úhlů a ty ji zachycuješ v čase. Tuhle dynamiku a ty vjemy, to ti žádná fotka nepředá.

Dneska už se do přírody nikdo neovběžuje, a to je velkej průser, protože jedině příroda ti furt dává sílu, předává ti náboj z té krajiny. Kontakt s přírodou je nenahraditelný.“

Připravila Květa Tošnerová

Divadlo bavili Laurel a Hardy po irském způsobu

Činoherní klub v Lounech koncem listopadu uvedl představení *Osiřelý západ*. Text Martina McDonagha je součástí proslulé Connemarské trilogie, do níž patří ještě *Kráska z Leenane* a *Lebka z Connemary*.

Současný anglický dramatik své komerčně úspěšné příběhy situuje na obhroublý irský venkov. Zaměřuje se v nich na temně patologické rodinné vztahy a citovou a morální vyprahlost mezi lidmi vůbec. I mnoha cenami ověněné nastudování režiséra Ondřeje Sokola je takové. Efektivní buranská veselohra, kde se nešetří hrubými vulgaritami a drsně absurdními situacemi, vyvolává neodolatelný smích. Zvláště při chytře obsazených hlavních rolích. Jaroslav Dulava a Marek Taclík, bratři, kteří se tak milují, až se nenávidí, svým důrazem na „komično s vážnou tváří“ a rozdílným fyzickým připomínají nerozlučné groteskní dvojice – „malej a velké, tlustej a hubenej“ (i když Taclík již své krátké otlé období překonal). Laurel a Hardy se ovšem nanejvýš zertovně kopali do zadnic. Oba zoufalci z příběhu, kde „Bůh nemá už žádnou jurisdikci“, touží tolik po lásce, až z toho uřezávají uši psům, ustřelují hlavy otcům a za rukojmí si berou sourozence – novou plynovou troubu nebo sáček s jeho oblíbenými chipsy. Ty totiž pro ně mají větší hodnotu než vlastní zbytečná existence. Je obdivuhodné, jak autor i inscenátoři dokázali gradovat komický, a zároveň tragický účinek, hlavně při svérázném finálním psychoanalýze. Kontrapunktem této divoké, věčně se rvoucí dvojky je hloubající kněz-alkoholik v odevzdané patetickém podání Michala Pavlaty. Tento nepoveřený služebník Páně hledá svým zásadním činem hranici mezi zbabělou rezignací a hrdinskou obětí a klade kacířskou otázku, kdo koho vlastně vykupuje... A tak závěrečné poselství, zda se polepšení dvou nezdrábníků zdařilo, či ne, musí rozřešit až nepřilíhlná hodnověrná křesťanská ikona přetékající kýchem a ironií. Tim tvůrčí ponechávají akt happyendu na divákově víře. Věř tomu! Věř! Jinak by snad už

na tomhle světě nemělo smysl vůbec nic... Promyšlená byla i scénografie Adama Pitry. Vše zde mělo své místo. Opráskaný interiér znázorňoval okoralost citů. Umělohmotné sošky svatých sloužily jako atributy pokrytectví. Lahve kořalky, již se všechny postavy neustále napájely, zase mohly ukazovat na bezednost jejich frustrace. Tu jim navíc prodávala dívka

(Ladka Něrgešová), po níž oba marně toužili. Všudypřítomné symbolické pytlíky s brambůrkami jako praskající a rozsyávající se duše a závěrečný chaos a nepořádek na jevišti se zase odrážel do naprosto hodnotového rozkladu. Kdo by to byl řekl? Vybíjení životní deprive, soupeření o ztracené svědomí, zločin bez trestu a hledání nového významu sebeobětování a odpuštění vyústilo v nejsilnější, nejveselejší a zároveň nejsmutnější představení tohoto ohle podzimu. Jo, a abych nezapomněl – první část volně trilogie *Kráska z Leenane* premiéruje u Vrchlického Rádobydivadlo Klapý již 9. prosince. Tak si to nenechte ujít!

Jan Vnouček

(M. McDonagh: Osiřelý západ – Činoherní klub, Vrchlického divadlo v Lounech, 30. listopadu 2010)

Dívám se občas – a letos zvlášť – na fotografii přátel z oslavy, kdy se stali čestnými občany Loun v roce 1991. Rok 2010 je rokem, kdy se měli dožít 90 let. Dožil se jen Mistr Zdeněk Sýkora, kterému upřímně přeji další úspěšná léta. Devadesát let! Jak pozeňnaný věk. Život přátel přes mnohá úskalí byl plodný a plody jejich práce tu zůstávají.

Zavzpomínám podle pořadí na fotografii: Jiří Jedlička, léta významný knihovník města Loun. Znáám ho od padesátých let minulého století. Učila jsem v malé obci a vedla tam i knihovnu. Byla taková dohoda s městskou knihovnou, že občas přijížděl pan Jedlička se sadou knih a já mu vracela tu předešlou. Dělo se tak, aby měli občané dostatek výběru knih kromě těch, co jsem měla ve skříní. Jednou přijel se seznamem titulů, které jsou určeny k vyřazení z politických důvodů. Byly to knihy spisovatelů z první republiky, ale i soudobé historie. Režim tenkrát vadila i pověst o králi Ječmínkovi. Domluvili jsme se, že inkriminované knihy prohibiti zapiši jako vyřazené. Pan Jedlička je však neodvez, jen je dám do krabic mimo skřín a dál je budu půjčovat! Za Jiřího Jedličky byla knihovna centrem kulturního dění pro mnoho významných občanů, jak je ostatně v Lounech dávno tradicí.

Vedle sedí Emil Juliš, básník pětadvaceti knih a mnoha dalších písemností, které svého času nasměl vydávat, protože nepsal odněm na tehdejší poměry. Také maloval a vytvářel zajímavé koláže. Jeho přátelé byli většinou i mími přáteli a v době vzniku této fotografie přátelství trvala přes třicet let. Juliš měl rád obrazy a výstavy přátel byly pro nás vzácným potěšením. Jezdili jsme ovšem i na výstavy cizích umělců. To se mne pak cestou domů vypptával, co se mi nejvíce líbilo a proč. Sám u některých

obrazů postál delší čas, ba k některému se ještě před odchodem nakrátko vrátil. Viděli jsme velkou výstavu Warhola a poslední kresby Picassa – před těmi jsem se musela červenat, při povorou o výstavě jsem odmítla popsát, která kresba se mi nejvíce líbila! Když jsme se z Mostu vrátili do Loun, střediskem Julišova zájmu byl antikvariát Pavla Vejrážky. Tam se seznámil s dalšími uměnilovnými lidmi. Pan Vejrážka byl v té době mladíček, přesto navázali přátelství a vzájemně se obohacovali. Emil měl rád hudbu a pan Vejrážka mu obstaral a zapojil kvalitní hudební věž. Juliš několikrát vyměnil reproduktory za kvalitnější. Svůj pokoj upravil k dobrému poslechu a já tam měla také své křeslo. Někdy Emil vybral pár CD, uvažila jsem k poslechu dobrou kávu a udušlali jsme si malý koncert.

A právě Vejrážka nazval svou galerii v Černčicích – Galerie Emila Juliše. Když na Juliše vzpomínám, vždycky je to spjato s jeho tvorbou. Přehlednu rádku jeho knih, některou vyberu, předčítám. Ráda vzpomínám na doby, kdy mi předkládal některé básně, své i cizí, a nahrával můj přednes na magnetofon Duo, jen tak, pro potěšení.

V pořadí další je profesor a malíř Kamil Linhart. Když pan Linhart v Litvinově vedl výtvarný kroužek, často se u nás v Mostě stavěl a někdy vzal Emila s sebou do Litvínova. Někdy jsme Linhartovy navštívili v jejich vilce v Lounech. Kamil vždy ukazoval

své nové obrazy. Vzpomínám na sérii obrázků krajin s důrazem na oblaka. Mají výraz tiché zamýšlenosti, jak zvolna letí nad méně výraznou krajinou. Moc se

Dovolenou jsme trávili na zahradě v Lounech u Ohře. Přicházeli Linhartovi a vedli zajímavé řeči o výstavách a umění všeho druhu. Pan Linhart byl

tvorbu od malířských začátků až do jeho děl posledních. Jezdili jsme za Mirvaldovými, ještě když bydleli v Cítilibech. Vladislav byl velice přátelský, byl nejen profe-

Pětkrát devadesát

nám líbily a pan Linhart řekl, ať si vybereme. Emil zvolil krajinu s jedním mrakem obrovským, dominantním. Já jsem poděkovala za obraz se dvěma oblaky menšími, jež se nad krajinou vznášejí přátelsky. Po prohlídce obrazů se řeč pokaždé svezla i na myšlenky psychoanalytika Junga, kterého paní Věra překládala z němčiny pro měsíčník Dialog, kde Juliš vedl kulturní část. Byl to v té době od obou doslova hrdinský čin. Vždycky se trnulo, jak to dopadne s kritikou. Naštěstí ti, kterým mohli vadit, články nečetli!

zručný a vládl nejen štětcem, ale i pilkou a třeba kladivkem. Paní Věra vyprávěla: vyšla jsem před dům a sousedka se mne ptala, co že se to u nás na dvorku děje, že je pořád slyšet řezání a bouchání. To nic, řekla jsem, to manžel maluje. Sousedka se podezíravě podívala a odešla.

Vladislav Mirvald se s Emilem přátelil také od mládí. Hráli v ochotnickém divadle Tyl v Lounech. Chodili jsme na ta představení, oba byli vynikající herci a byli ve velké oblibě. Emil soustředěně sledoval Mirvaldovu

sořem a umělcem, ale i člověkem běžného života. Měl rád přírodu a dovedl ji nejen umělecky zvečňovat, ale užívat vděčně i jejich darů. Chodil s námi na houby, pěstoval leccos na zahradě, zajímal se o drobné živočichy, které v přírodě nacházel. Jezdili jsme k nim z Mostu do Loun, ale i za Oboru křece, kam jezdil i Zdeněk Sýkora, a zvečňovali tam pomíjivou krásu řeky Ohře, ale i „strážného kraje“ Oblíka. Téměř do posledních dní jezdil Vladislav s Julišem na výstavy do Litoměřic. Když jsme se zhmoli na auto,

Emil přemluvil Mirvalda, nevím proč mu říkali Lojza, ten sestavil plán významných měst, koutů a jiných kulturních památek a vyjeli jsme do bývalého NDR. Byly to nebyvalé zážitky. S celou Mirvaldovic rodinou jsme prožili pěknou dovolenou u Baltu, kde jsme se nejen koupali, cele projeli kus pobřeží Baltického moře.

Zdeněk Sýkora – poslední vřadě na památné fotografii. Jeho a pana Mirvalda jsem poznala v době, kdy se Louňáci jezdili koupat k Lenešicům k řece, kde se říkalo Brody. Byla tam pláž, jako někde u moře. Tam jsem také poznala Emila Juliše a za rok jsme se vzali. Tam také vznikla Sýkorova malá kresba mé hlavy, jak spím.

Jezdili jsme z Mostu do Loun, ještě když žil pan Sýkora se svým otcem, a na zahradě u domu nám udělal výstavu nových obrazů Zahrady. Později jsme chodili za „Sejdou“, jak mu přátelé říkali, do ateliéru na Týršák, kde začaly vznikat obrazy počítačovou technikou. Ličil nám, jak s přiletem, který na počítači pracuje, zadává počítači úkoly jako barvy, tvary, délky linek atd. Po čase, to už byl pan Sýkora ženatý a paní Lenka mu v práci pomáhala čtením značek z listu z počítače, nás pozvali na návštěvu. V pokoji, kam nás uvedli, visel přes celou stěnu obrovský obraz nesmírně spleti linek různých barev a síly. Byla jsem ohromena. Letos cestoval obraz po výstavách, ale jeho stále místo je v Paříži v galerii Pompidou.

Toolik přátel na fotografii. Žádného jsem nevynechala, na nikoho nezapomněla. Tak tam budou sedět tiší a vážní a čekat na další výročí.

Vilémína Julišová

Čestní občané města Loun, zleva knihovník Jiří Jedlička, básník Emil Juliš, filosof a výtvarník Kamil Linhart, profesor deskriptivy, výtvarník Vladislav Mirvald a malíř Zdeněk Sýkora.